

KATASTER GOSPODARSKE JAVNE INFRASTRUKTURE

(NOV NAZIV, STARA MISELNOST, DODATNI PROBLEMI)

CADASTRE OF PUBLIC INFRASTRUCTURE FACILITIES
(NEW TITLE, OLD MENTALITY, ADDITIONAL PROBLEMS)

Albin Rakar

UDK: 332:528.44

POVZETEK

V članku so prikazana odprta vprašanja sistemske in praktične narave v zvezi z nastavitvijo in vodenjem katastra gospodarske javne infrastrukture ter pomen te evidence za razvoj geodetske dejavnosti. Analizirana je tako starejša kot novejša zakonodaja, ki obravnava strokovno področje katastra komunalnih naprav in grafičnega prikaza komunalnih naprav oz. katastra gospodarske infrastrukture. V nadaljevanju je navedena zakonodaja, ki ureja posamezna infrastrukturna omrežja in lastništvo, vloga in pomen katastra gospodarske javne infrastrukture kot uradne evidence in povezava z drugimi nepremičninskimi evidencami. V zaključku avtor našteje naloge, ki jih morajo opraviti resorno ministrstvo, geodetska služba in stroka, da bodo izpolnjene obveznosti v državi na tem strokovnem področju.

KLJUČNE BESEDE

nepremičnina, infrastruktura, lastništvo, evidenca, upravljanje

Klasifikacija prispevka po COBISS-u: 1.04

ABSTRACT

The article deals with the questions of a systematic and practical nature in terms of setting-up and maintaining the cadastre of public infrastructure facilities as well as the significance of the register for the surveying profession. The previous and new legislations are analysed, discussing the area of the cadastre of municipal facilities, graphic illustration of municipal facilities and the cadastre of infrastructure facilities, respectively. Further on, the legislation is discussed, which regulates different infrastructural networks and ownership, the role and significance of the cadastre of public infrastructure facilities as well as official registers and linkage to other real estate registers. In the conclusion, the author lists the tasks that need to be performed by the line ministry, geodetic service and profession, in order to fulfil the obligations at the national level in the area of expertise.

KEY WORDS

real estate, infrastructure, ownership, register, management

1 UVOD

Zakon o geodetski dejavnosti (ZgeoD) iz leta 2000 v svojem 26. členu določa, da spadajo med naloge lokalne geodetske službe tudi vzpostavitev, vodenje in vzdrževanje katastra komunalnih naprav (KKN). Zakon o urejanju prostora (ZureP-1) iz leta 2002 ne uporablja več pojma kataster komunalnih naprav, ampak v zvezi s podatki o omrežjih in objektih gospodarske javne infrastrukture v 152. člen uvaja pojem kataster gospodarske javne infrastrukture (KGJI). S tem v zvezi v 179. členu ukinja veljavnost Zakona o katastru komunalnih naprav (ZKKN), ohranja

pa do izdaje ustreznih izvršilnih predpisov pravilnik o izdelavi in vzdrževanju katastra komunalnih naprav iz leta 1976 in navodilo o tem, kaj se šteje za sekundarno, primarno in magistralno omrežje komunalnih in drugih objektov in naprav iz leta 1985. Trenutno (januar 2004) je v medresorskem usklajevanju Pravilnik o vsebini in načinu vodenja zbirke podatkov o dejanski rabi prostora, ki v skladu z drugim odstavkom 151. člena in s sedmim odstavkom 152. člena ZureP-1 (podrobneje) opredeljuje tudi način vzpostavitve in vodenja katastra gospodarske javne infrastrukture.

V praksi sta (sedaj že bivša) kataster komunalnih naprav in grafični prikaz komunalnih naprav (GPKN) doživela natanko tisto usodo, ki so jo nekateri napovedali že sredi devetdesetih let (Rakar, 1995), so pa ob tem v nekaterih mestnih občinah pričeli koncipirati in nastavljati posamezne prostorsko orientirane evidence, seveda predvsem za lastne potrebe in brez enotnih standardov. Besedilo pravilnika, ki je v medresorskem usklajevanju, in pretežni del poskusov v praksi pa nosijo v sebi temeljno sistemsko in metodološko napako, in ta je, da najprej poiščejo odgovor na vprašanje KAKO, ne da bi se prej vprašali KAJ, KOMU, KDAJ, predvsem pa ZAKAJ bomo določene informacije oziroma podatke rabili. Pri koncipiranju slehernega sistema, torej tudi organizacijskega - kar evidence, zbirke, registri in katastri nedvoumno so - moramo namreč najprej rešiti vsebinska vprašanja (kaj, komu, kdaj in zakaj) in šele nato tehnična vprašanja (kako).

Obrnjeni vrstni red aktivnosti bi namreč v realnem svetu pomenil, da bomo mehanično kopicili in nalagali NEKE informacije in podatke, ki jih bo že NEKOČ, NEKDO za NEKAJ rabili.

Infrastruktura (kar koli si že pod tem pojmom predstavljamo) predstavlja del premoženja, s katerim upravlja in gospodari lastnik, ki je lahko subjekt javnega in/ali zasebnega sektorja. Predpogoj za sleherno upravljaljsko akcijo, ki mora nujno sloneti na načelih ekonomičnosti in gospodarnosti, pa je (ustrezna) informiranost. To učbeniško ugotovitev smo bili primorani na tem mestu ponoviti, kajti tudi tokrat obstaja nevarnost mehaničnega zbiranja in nalaganja podatkov, ne da bi pri tem vedeli, kolikokrat, kdaj, komu in zakaj bodo služili.

Pri koncipiranju katastra javne gospodarske infrastrukture si moramo vnaprej odgovoriti na naslednja poglobljena vprašanja:

1. Kaj si predstavljamo pod pojmom gospodarska javna infrastruktura?
2. Kaj pomeni gospodarjenje in upravljanje z gospodarsko javno infrastrukturo in kakšne upravljaljske akcije so za to potrebne?
3. Kdo je lastnik in kdo upravljaavec posamezne vrste gospodarske javne infrastrukture?

Ter nenazadnje:

4. Katere podatke, kdaj, za katere namene in kako natančno bomo vodili v uradni evidenci in katere v poslovni evidenci?

Šele ko bodo znani odgovori na ta vsebinska vprašanja, se bomo lotili naslednjega sklopa problemov:

5. Odkod bomo potrebne podatke zajemali?

6. Kako jih bomo vodili?

In končno:

7. Kako jih bomo komu posredovali?

Dosedanji predpisi v zvezi z nastavitvijo in vodenjem katastra komunalnih naprav so vsaj na sistemski ravni zelo precizno in nedvoumno odgovarjali praktično na vsa prej naštetá vprašanja, razen na dve. Glede na to, da je šlo pri KKN-ju za tehnično evidenco, se niso posebej ukvarjali s pojmom gospodarjenje in upravljanje. Prav tako se snovalci ZKKN-ja niso posebej ukvarjali z vprašanjem, komu in za katere namene bodo podatki KKN-ja dejansko služili. Sistemske spremembe na področju stvarnega prava, gospodarskih javnih služb, lokalne samouprave, geodetske uprave ter tehnološke spremembe na področju zajemanja in izkazovanja prostorsko-orientiranih podatkov in evidenc pa dejansko zahtevajo, da moramo sleherno od naštetih vprašanj ponovno temeljito premisliti, sicer bomo katastrom gospodarske javne infrastrukture napisali hkrati s formalno uzakonitvijo tudi že epitaf.

2 SEZNAM OMREŽIJ, OBJEKTOV IN NAPRAV, KI TVORIJO GOSPODARSKO JAVNO INFRASTRUKTURO

Izraz komunalne naprave je zakonodajalec zamenjal z javno gospodarsko infrastrukturo, pri čemer pa na empirični ravni še ne razpolagamo z uradnim seznamom omrežij, objektov in naprav, ki bi jim lahko pripisali zgornjo entiteto.

Na to področje trenutno posega kar nekaj sistemskih zakonov, glede njihovih opredelitev pa bi težko rekli, da so medsebojno konsistentne.

Drugi člen ZureP-1 opredeljuje, da sestavljajo gospodarsko javno infrastrukturo omrežja, objekti in naprave, ki so neposredno namenjena izvajanju gospodarskih javnih služb s področja prometa, energetike, komunalnega gospodarstva, upravljanja z vodami in gospodarjenja z drugimi vrstami naravnega bogastva ali varstva okolja, kakor tudi druga omrežja in objekti v javni rabi. Navedeni zakon deli gospodarsko javno infrastrukturo na državno in lokalno, poleg tega pa govori tudi o komunalni infrastrukturi.

Zakon o graditvi objektov (ZGO-1) govori o objektih gospodarske javne infrastrukture in jih uvršča med inženirske objekte.

Uradna poimenovanja posameznih infrastrukturnih omrežij, objektov in naprav (javnih in zasebnih) so predvidena v posameznih podzakonskih aktih, ki bodo izdani na podlagi:

- 26. člena Zakona o varstvu okolja,
  - 3. člena Zakona o javnih cestah,
  - 57. člena Zakona o energetiki,
  - 26. in 53. člena Zakona o telekomunikacijah
- ter
- 44. člena Zakona o vodah.

Doslej so bili ustrezni podzakonski akti izdani le za javne ceste (državne in lokalne).

Če želimo, da bodo imeli podatki, ki se zbirajo in vodijo v katastru gospodarske javne infrastrukture, značaj uradnih podatkov in da bodo kot taki tudi zavezujoči za uporabnike, potem morajo biti tudi poimenovanja posameznih infrastrukturnih omrežij, objektov in naprav v skladu z uradnimi poimenovanji, kakor koli so morda ta v danem trenutku strokovno sporna.

Enotno poimenovanje posameznih objektov iz realnega sveta ni zgolj jezikoslovni in tudi ne zgolj strokovni problem. Različno poimenovanje istih objektov ima namreč lahko tudi pomembne pravne posledice. Samo za ilustracijo: težko boste na določeni gradbeni parceli uveljavljali pravico služnosti za objekt javne infrastrukture, ki ga veljavna zakonodaja ne pozna pod tem imenom (nazivom).

Seznam omrežij, objektov in naprav, ki bodo evidentirani v katastru gospodarske javne infrastrukture, utegne biti problematičen glede vezanosti te infrastrukture na izvajanje gospodarskih javnih služb. Že v sedanjih razmerah je ta opredelitev sporna vsaj glede prometnih in zelenih površin, ki imajo pretežno značaj dobrin v splošni rabi, ne služijo pa izvajanju gospodarskih javnih služb. V prihodnosti pa se bo z materialno privatizacijo infrastrukturnih dejavnosti ta problem razširil tudi na ostala omrežja, objekte in naprave.

Prava (in učinkovita) rešitev bi seveda bila, da se v naslovu izpusti beseda javna in da v bodoče govorimo le o katastru gospodarske infrastrukture, omrežja, objekti in naprave gospodarske javne infrastrukture pa se obravnavajo le kot njen sestavni del (podmnožica).

V vsakem primeru pa morata pristojna ministra za okolje, prostor in energijo ter za področje telekomunikacij izpolniti svoje obveznosti glede uradnega poimenovanja posameznih omrežij, objektov in naprav prej, najkasneje pa hkrati z izdajo podzakonskih predpisov, ki jih predvideva 152. člen ZureP-1.

3 OMREŽJA, OBJEKTI IN NAPRAVE GOSPODARSKE JAVNE INFRASTRUKTURE KOT DEL PREMOŽENJA DRŽAVE IN LOKALNIH SKUPNOSTI

Zakon o gospodarskih javnih službah iz leta 1993 (ZGJS) je v svojem 76. členu določil, da so z dnem njegove uveljavitve (tj. 2. 7. 1993) postala lastnina republike, občin in mestnih občin vsa infrastrukturna omrežja, objekti in naprave, ki so bili zgrajena z javnimi sredstvi (prispevki, povračila, samoprispevek, obvezno združena sredstva za razširjeno reprodukcijo na podlagi zakonov in samoupravnih sporazumov, sredstva vzajemnosti in solidarnosti ter druga javna sredstva za financiranje razširjene reprodukcije na področju dejavnosti materialne infrastrukture). V istem členu navedenega zakona je tudi določeno, da morajo novi LASTNIKI predložiti k PREDLOGU ZA ZEMLJIŠKOKNJIŽNI VPIS LASTNIŠTVA (poudaril A. R.) tudi pisno izjavo o pridobitvi lastništva po zakonu o javnih gospodarskih službah.

Če smo že hoteli prejšnjemu katastru komunalnih naprav dati dodatno vsebino in pomen, bi ju nujno morali vezati na navedena določila ZGJS.

Ta uvaja pri omrežjih, objektih in napravah poleg dotedanjega tehničnega še pravni (tj. lastniški),

zakon o lokalni samoupravi pa poleg naštetih še ekonomski vidik, saj zavezuje lokalne skupnosti, da morajo s svojim premoženjem ravnati v smislu dobrega gospodarja. Infrastrukturalna omrežja, objekte in naprave uvrščamo med nepremičnine ali pa med njihove sestavine (18. člen SPZ), lastninska pravica na nepremičnini pa se pridobi z vpisom v zemljiško knjigo (49. člen SPZ). Vpis v zemljiško knjigo pa bi moral biti – po analogiji vloge in pomena zemljiškega katastra pri varovanju lastnine – pogojen s predhodnim vrisom in vpisom gospodarske (javne) infrastrukture v kataster gospodarske (javne) infrastrukture. To bi moralo biti osnovno izhodišče pri vzpostavitvi novega katastra. Dodatni atributivni podatki, ki bi jih vseboval KGJI, pa bi bili pogojeni z uradno obvezno uporabo za posamezne upravljavske akcije in upravno-administrativne postopke.

O tem bomo nekoliko več spregovorili v nadaljevanju, na tem mestu pa moramo opozoriti še na en problem sistemske narave.

Problem, ki ga imamo v mislih, je nastal z novo upravno-teritorialno razdelitvijo nekdanjih občin in z lastninskim preoblikovanjem nekdanjih komunalnih podjetij v družbeni lasti. Rezultat navedenih sprememb je med drugim ta, da meje novih lokalnih skupnosti sekajo meje tehnično-tehnološko enovitih oskrbovalnih sistemov in da nekdanja komunalna podjetja izvajajo svoje dejavnosti za večje število novo nastalih lokalnih skupnosti. Eno in drugo bo treba upoštevati pri nastavitvi in vodenju katastra gospodarske javne infrastrukture, predvsem na lokalni ravni. Če naj podatki KGJI-ja nudijo podporo lokalnim skupnostim, da bodo z infrastrukturo ravnale v smislu dobrega gospodarja (beri: med drugim obračunavale amortizacijo v realnem obsegu), potem bodo morali biti podatki zbrani in izkazani v naslednji tehnološko-organizacijski in prostorski strukturi (Rakar, 2000):

- objekt (opredmeteno osnovno sredstvo),
- mikrolokacija,
- oskrbovalni sistem,
- občina,
- dejavnost.

4 KATASTER GOSPODARSKE JAVNE INFRASTRUKTURE KOT URADNA EVIDENCA

Zagotavljanje podatkov o identifikaciji in lokaciji infrastrukturnih omrežij, objektov in naprav zaradi kasnejšega vpisa v zemljiško knjigo naj bi bila torej temeljna naloga katastra gospodarske javne infrastrukture. Seveda je možno na to osnovo vezati tudi druge podatke, ki pa jim moramo predhodno predpisati obvezno uporabo pri sprejemanju posameznih odločitev, pri izdelavi prostorskih aktov ter pri izvajanju posameznih upravno-administrativnih postopkov.

Samo za ilustracijo navedimo nekaj možnosti predpisovanja obvezne uporabe podatkov KGJI-ja, ki izhajajo iz zakona o urejanju prostora: izdaja lokacijskih informacij (80. člen), izdaja smernic za načrtovanje določene prostorske ureditve (29. člen), izdaja mnenj k predlagani prostorski ureditvi (33. člen), zasnova infrastrukturnih sistemov v strategiji prostorskega razvoja in v urbanistični zasnovi naselja (57. in 58. člen), določitev območij komunalnega opremljanja v prostorskem redu občine (65. člen), izdelava programa opremljanja zemljišč za gradnjo (139.

člen) in v tem smislu naprej. Uporaba podatkov KGJI-ja bo tudi v bodoče zavezujoča pri slehernem posegu v cestno telo (49. člen zakona o javnih cestah), lahko bi nanje vezali tudi izračun sredstev primerne porabe v posamezni lokalni skupnosti, podobno kot to počnemo v zvezi z lokalnimi cestami (10. člen zakona o financiranju občin). Na čisto finančnem področju (proračunska sredstva, cene) bi kazalo na podatke KGJI-ja vezati določanje sredstev amortizacije ter plan tekočega in investicijskega vzdrževanja infrastrukturnih omrežij, objektov in naprav.

Možnosti so torej številne, pretehtati je treba le njihovo upravičenost, in to v pravnem in ekonomskem smislu.

Evidenca ima pravni učinek, če ima konstitutivni in publicitetni učinek. Konstitutivni učinek pomeni, da določena nepremičnina obstaja samo, če je vpisana v uradno evidenco. Publicitetni učinek pa pomeni, da se ne more nihče sklicevati, da za določeno dejstvo ni vedel, če je vpisano v uradno evidenco (Černe, 2003 a).

In prav v publicitetnem učinku uradne evidence lahko iščemo razlog, zakaj je državi (prej republik) in občinam ustrezalo, da je imel prejšnji kataster komunalnih naprav popolnoma obrobno vlogo. Ponovimo še enkrat, kar je bilo zapisano in javno objavljeno že leta 1995: »Komunalnim podjetjem veliko bolj ustreza obračunavanje in poraba sredstev amortizacije v skladu z vsakokratno dnevno politiko, kot pa da bi bilo oboje povezano z uradnimi podatki katastra komunalnih naprav. Podobno bodo v bodoče ravnale lokalne skupnosti, ki so postale 02. julija 1993 uradno lastnice teh objektov in naprav. Enaka ugotovitev velja tudi glede programa del in stroškov za tekoče in investicijsko vzdrževanje komunalnih objektov in naprav. Tudi skladom stavbnih zemljišč veliko bolj ustreza, da s prispevki vlagateljev k tekočim in minulim družbenim vlaganjem v prvi vrsti v vsakem konkretnem primeru sklenejo finančno konstrukcijo. V ta namen so odstotki in pavšalni zneski veliko bolj uporaben instrument kot pa podatki katastra komunalnih naprav ... In tako je krog sklenjen (...) « (Rakar, 1995).

Po desetih letih so razmere le še slabše in tudi prihodnost se ne kaže v nič bolj rožnati luči. Če že predpišemo nastavitev in vzdrževanje določene evidence, potem moramo predpisati tudi obvezno uporabo njenih podatkov. Obvezna uporaba podatkov pa omejuje samovoljo pri sprejemanju posameznih odločitev in zmanjšuje prostor za politično dogovarjanje, usklajevanje in trgovanje. Ima pa nastavitev in vodenje KGJI-ja poleg navedene tudi čisto ekonomsko komponento. Nastavitev in (ažurno) vodenje KGJI-ja bosta zvezani s stroški, ti pa bodo ekonomsko opravičljivi in sprejemljivi le, če bodo povzročili določen prihranek oziroma koristi. Zbirali, obdelovali in posredovali bomo torej samo tiste informacije in podatke, in to tako natančno, da bodo (vsaj na dolgi rok) koristi zaradi kvalitetnejših odločitev in zaradi skrajšanja upravnno-administrativnih postopkov večje (ali pa vsaj enake) vložnim sredstvom (materialnim, finančnim in personalnim).

Seznama podatkov, ki jih bomo vodili v KGJI-ju, ne moremo določiti arbitrarno in tudi ne zgolj na podlagi demokratičnega odločanja, brez predhodnih stroškovnih podlag in variantnih rešitev.

Samo za ilustracijo: KGJI, ki nam bo nudil podatke samo za izdelavo planov tekočega in investicijskega vzdrževanja ter za planiranje investicij na nivoju enostavne reprodukcije, bo

koncipiran bistveno drugače od katastra, ki nam bo poleg navedenih nudil tudi podatke, ali je na določeni lokaciji (stavbno zemljišče, gradbena parcela) priključek na določeno infrastrukturno omrežje možen. In ta slednji zopet drugače (tokrat ne ravno bistveno) od katastra, ki nam bo poleg tega nudil še podporo za izdajo računov posameznim zavezancem za plačilo prispevka za vzdrževanje mestnih ali krajevnih cest.

Da ne bo nesporazuma: lahko se odločimo tudi, da so podatki KGJI-ja samo ilustrativne narave in da nimajo metrične vrednosti, če bomo seveda predhodno ugotovili, kdo in za katere namene bo take podatke rabil. Posebne koristi od tako nastavljenega KGJI-ja verjetno ne bo, zato pa tudi ne zahtevajmo, da naj bodo »lokacije lomov linij določene s koordinatami v državnem koordinatnem sistemu«.

5 KATASTER GOSPODARSKE JAVNE INFRASTRUKTURE V POVEZAVI Z DRUGIMI NEPREMIČNINSKIMI EVIDENCAMI

Kataster gospodarske javne infrastrukture je bil uveden z zakonom o urejanju prostora. Ta je hkrati odpravil dosedanji zakon o katastru komunalnih naprav.

V 152. členu ZureP-1 je določeno, da se podatki o omrežjih in objektih gospodarske javne infrastrukture vodijo v katastru gospodarske javne infrastrukture na podlagi podatkov o že zgrajenih omrežjih in objektih gospodarske javne infrastrukture in podatkov, ki jih posredujejo investitorji po končani gradnji. Zbirne podatke o vrstah in legi omrežij in objektov gospodarske javne infrastrukture vodi, v topografski bazi povezljivo z zemljiškim katastrom, za geodetske zadeve pristojni organ na podlagi podatkov, evidentiranih v katastru gospodarske javne infrastrukture. Vsaka sprememba podatkov v katastru gospodarske javne infrastrukture, ki pomeni tudi spremembo podatka v topografski bazi, se evidentira in posreduje za geodetske zadeve pristojnemu organu v roku treh mesecev od njenega nastanka.

Obveznost nastavitve katastra gospodarske javne infrastrukture v zakonu ni neposredno naložena gospodarskim javnim službam, ki upravljajo z objekti in omrežji gospodarske javne infrastrukture, ampak občinam oziroma ministrstvom, v čigar delovno področje sodijo posamezne naprave in omrežja (3. odstavek 152. člena ZureP-1).

Posredovanje podatkov o novozgrajenih infrastrukturnih omrežjih, objektih in napravah sankcionira tudi Zakon o graditvi objektov. V 16. členu ZGO-1 je določeno, da se evidentiranost objektov zagotavlja v postopku izdaje gradbenih in uporabnih dovoljenj ter z vpisovanjem grajenih objektov v uradne evidence. Zemljišča, na katerih so zgrajeni objekti, za katere je potrebno gradbeno dovoljenje, je treba evidentirati v zemljiškem katastru. Gradbeno-inženirske objekte, ki sestavljajo gospodarsko javno infrastrukturo, je treba evidentirati v katastru gospodarske javne infrastrukture.

Postopek vpisa v uradne evidence je določen v 105. členu ZGO-1. Ta določa, da mora investitor najpozneje v 15 dneh po dnevu pravnomočnosti uporabnega dovoljenja pri projektantu oziroma geodetskem podjetju naročiti projekt za vpis v uradne evidence, v primeru gradnje za trg pa takoj po prevzemu takšnega projekta tudi poskrbeti za vpis objekta v zemljiški kataster oziroma

v primeru stavbe tudi v kataster stavb. V primeru objekta gospodarske javne infrastrukture mora investitor najpozneje v 15 dneh po dnevu pravnomočnosti uporabnega dovoljenja tudi poskrbeti, da se takšen objekt vpiše v kataster gospodarske javne infrastrukture.

Neizpolnjevanje določil 105. člena ZGO-1 je sankcionirano v 164. členu ZGO-1. Vpis v evidenco je torej za inženirske objekte, ki se bodo gradili na novo, formalno zagotovljen, saj je neizpolnjevanje te obveznosti finančno sankcionirano. Po mnenju nekaterih (Černe, 2003 a) bi bilo sicer bolje, da bi že izdajo uporabnega dovoljenja pogojevali z vpisom inženirskih objektov v uradno evidenco, vendar je vprašanje, če je taka zahteva v praksi tudi izvedljiva.

Ob tem pa obstaja odprto vprašanje zagotavljanja podatkov o že zgrajenih objektih in s tem v zvezi o možnosti in načinu uporabe podatkov prejšnjega katastra komunalnih naprav: obratnega, zbirnega in grafičnega prikaza komunalnih naprav, ki se je izdeloval in vodil kot samostojna evidenca, mimo določil zakona o katastru komunalnih naprav. Iz kataloga podatkov geodetske službe za leto 1987 je mogoče razbrati, da je bil v tem letu GPKN izdelan za vse občine v takratni SR Sloveniji, zbirni kataster komunalnih naprav pa v skupno 51 (enainpetdesetih) mestih in naseljih mestnega značaja, med njimi v osmih od desetih mest, kjer so sedeži sedanjih mestnih občin.

Če navedeni podatki držijo, potem bi morali na sedežih nekdanjih občinskih geodetskih naprav razpolagati s kartografskimi prikazi komunalnih naprav v merilih 1 : 5000 ali 1 : 10 000, na Geodetski upravi Republike Slovenije pa z zbirnimi podatki iz inventarnih listov, in to po občinah in za posamezno vrsto komunalne infrastrukture. Poleg naštetega pa bi morali obstajati za 51 naselij vsaj evidenčni načrti v merilih 1 : 500, 1 : 1000 ali pa v načrtih grafične izmere 1 : 2880.

Vsi našteti načrti in prikazi so seveda v analogni obliki, zato je treba najprej preveriti možnost za njihovo pretvorbo v »topografsko bazo, ki bo povezljiva z zemljiškim katastrom«.

Zakonodajalec je, vede ali ne, spregledal, da je bila že leta 1997 uzakonjena še ena evidenca, ki ima vse temeljne značilnosti katastra gospodarske javne infrastrukture, in sicer evidenca o javnih cestah in objektih na njih, krajše: banka cestnih podatkov (glej Pravilnik o načinu označevanja javnih cest in o evidencah o javnih cestah in objektih na njih, UL RS, št. 49/1997).

Povezanost katastra gospodarske javne infrastrukture in evidence o javnih cestah in objektih na njih narekujejo najmanj tile razlogi:

1. Javne ceste so del gospodarske javne infrastrukture.
2. Večina podzemnih vodov je speljana v cestnih telesih, v mestih in naseljih praktično vsi.
3. Med podatki, ki se vodijo v banki cestnih podatkov, so tudi podatki o »komunalni infrastrukturi v cestišču in ob cestišču«.
4. Dovoljenja za posege v cestno telo zaradi novogradenj ali rekonstrukcij posameznih vodov in napeljav izdaja pristojni upravni organ s področja prometa.

Če bomo uzakonili dve uradni evidenci za isti objekt (banko cestnih podatkov in kataster gospodarske javne infrastrukture), bo to pomenilo isto, kot če bi izdali isti osebi dve veljavni osebni izkaznici.

6 SKLEP

Država se s področja infrastrukturnih dejavnosti umika, in to na različne načine. Del dejavnosti, ki so profitno zanimive, prepušča trgu, pri čemer pri njih ohranja svoj vpliv kot delničar oz. večinski lastnik (energetika, telekomunikacije). Tiste, ki očitno nikoli ne bodo prinašale profita, je prepustila lokalnim skupnostim (lokalne javne gospodarske službe varstva okolja, javni mestni potniški promet, občinske ceste), ostale pa bo preko koncesijskih pogodb prepustila (razpršenim) izvajalcem zasebnega sektorja (medkrajevni potniški promet).

Država je omejila svoje obveznosti in pristojnosti tudi na področju geodetskih evidenc, naslednji korak pa bo prav gotovo usmerila k postopnemu zmanjševanju finančnih transferjev lokalnim skupnostim.

Tako lokalne skupnosti vede ali ne, prepričani pa smo, da nehote, dobivajo vedno več izvajalskih in finančnih obveznosti glede zagotavljanja javnih potreb in glede izvajanja javnih zadev, ki na ta način dobivajo status javnih zadev lokalnega pomena. Gospodarjenje z infrastrukturo in z urbanim prostorom (stavbnimi zemljišči) sta tipična primera javnih zadev te vrste in lokalne skupnosti rabijo za posamezne odločitve in za vodenje upravno-administrativnih postopkov na teh področjih ustrezno informacijsko podporo.

Zaenkrat imamo uradno izkazane potrebe po prostorsko-orientiranih podatkih samo na področju javnih cest, državnih in lokalnih. Na slednje se veže višina sredstev primerne porabe in s tem višina sredstev finančne izravnave, ki pripada posamezni lokalni skupnosti. Za ostala infrastrukturna omrežja, objekte in naprave na državni ravni ni uradno izkazanih potreb po prostorsko-orientiranih podatkih, sumarni numerični podatki pa so bili za vse občine zbrani leta 1987. Treba jih je le poiskati in valorizirati, če jih država seveda v resnici rabi. Ob tem pa naj resorno ministrstvo, če želi resnično pomagati lokalnim skupnostim, najprej uskladi vsebino 152. člena ZureP-1 in 26. člena ZgeoD ter izpolni svoje obveznosti iz že sprejetih zakonov glede uradnega poimenovanja posameznih infrastrukturnih omrežij, objektov in naprav. Ne samo za lokalne skupnosti, tudi za državo bi bilo koristno, če bi strokovne službe resornega ministrstva predpisale enotno tipologijo (znake in barve) za označevanje posameznih infrastrukturnih omrežij, objektov in naprav.

Ocenjujemo, da imata zakonodajalec in resorno ministrstvo za izpolnitev naštetih nalog časa več kot dovolj, saj ni zaenkrat nobenih znakov, da bi se v kateri koli lokalni skupnosti (tudi v mestnih občinah ne) pričele aktivnosti za organizacijo lokalnih geodetskih služb. Kako daleč smo od tega, da bi se lokalne skupnosti pričele zavedati, da so že od 2. 7. 1993 lastnice infrastrukturnih omrežij, objektov in naprav na svojem območju, pove podatek, da (če že) na izpad amortizacijskih sredstev in posledično na kalkulatивно izgubo opozarjajo izvajalske organizacije in ne lokalne skupnosti, kot lastnice te vrste »opredmetenih osnovnih sredstev«.

V prenovljenem in posodobljenem Geodetskem vestniku lahko zasledimo številne prispevke (strokovne in v obliki poročil), ki obravnavajo posodobitev nepremičninskih evidenc ter s tem v zvezi nove izzive in priložnosti slovenske geodezije. Kataster javne gospodarske infrastrukture ni pri tem omenjen niti enkrat, premoženje lokalne skupnosti in s tem v zvezi primerna poraba

pa enkrat. Pač pa se cenjeni kolega in prva avtoriteta prostorsko-planerske in geodetske stroke v Sloveniji v enem od svojih odmevnih prispevkov sprašuje: »Kaj bomo merili čez nekaj let?« Ne njemu, ampak petdeset let mlajšim kolegom, ki bi jih moralo to v resnici skrbeti, ponujam tale odgovor: Vse, kar še ni izmerjeno, pa bi moralo biti! In za ilustracijo, koliko je še tega: v Sloveniji je 6000 naselij, od tega 195 središč lokalnih skupnosti, od katerih jih ima 91 več kot dva tisoč prebivalcev. Zbirni kataster komunalnih naprav je izdelan, deloma ali v celoti, v enainpetdesetih mestih in naseljih mestnega značaja. Torej!?

Seveda pa, da ne bo nesporazuma: izmero mora nekdo naročiti in plačati. To pa bo storil le tisti, ki bo določene podatke (ažurne in natančne) rabil. Za izdelke, ki bodo jamčili zgolj »projekcijo zunanjih obrisov objekta na horizontalno ravnino«, in to (brez zamere za izraz) z artilerijsko natančnostjo, boste gotovo težko dobili naročnika. Povedano velja v enaki meri za javni neprofitni in za profitni del geodetske dejavnosti.

Literatura in viri:

Černe, T. (2003 a). *Strokovne podlage za nastavitev katastra gospodarske javne infrastrukture. Seminarska naloga. Ljubljana: Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo – Podiplomski študij Komunalne smeri (nepublicirano).*

Černe, T. (2003 b). *Gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami v Mestni občini Maribor. Seminarska naloga. Ljubljana: Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo – Podiplomski študij Komunalne smeri (nepublicirano).*

Duhovnik, M. et al. (2003). *Geodetske podlage in topografska baza. Geodetski vestnik, 47 (3), 224–230.*

Energetski zakon. Uradni list RS, 30. 09. 1999, št. 79, str. 12378–12394.

Katalog podatkov geodetske službe (1987). Ljubljana: Geodetska uprava Republike Slovenije

Lipej, B. (2003). *Novi izzivi in nove priložnosti slovenske geodezije. Geodetski vestnik, 47 (4), 375–386.*

Naprudnik, M. (2003). *Kaj bomo merili čez nekaj let? Geodetski vestnik, 47 (1–2), 144–149.*

Pravilnik o načinu označevanja javnih cest in o evidencah o javnih cestah in objektih na njih. Uradni list RS, 08. 08. 1997, št. 49, str. 4245–4253.

Pravilnik o vsebini in načinu vodenja zbirke podatkov o dejanski rabi prostora (2003). Ljubljana: Ministrstvo za okolje, prostor in energijo (nepublicirano).

Poročilo o izvajanju projekta Ocena natančnosti podatkov zemljiškega katastra (2003). Geodetski vestnik, 47 (3), 337–342.

Rakar, A. (1995). *Kataster komunalnih naprav med mojstrsko miselnostjo in računovodsko obsedenostjo. Geodetski vestnik, 39 (3), 215–221.*

Rakar, A. (2000). *Inventarizacija in ovrednotenje javne infrastrukture v občinah Grosuplje, Ivančna gorica in Videm-Dobrepolje. Metodološko gradivo (nepublicirano).*

Rakar, A. (2002). *Informacijski sistem komunalne infrastrukture na območju Mestne občine Koper – Pravni okvir; namen in cilj; teze; pripombe in predlogi (nepublicirano).*

Tratnik, M. (2002). *Stvarno-pravni zakonik. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.*

Zakon o financiranju občin – spremembe in dopolnitve. Uradni list RS, 07. 08. 1998, št. 56, str. 4013–4017.

Zakon o geodetski dejavnosti. Uradni list RS, 31. 01. 2000, št. 8, str. 949–955.

Zakon o gospodarskih javnih službah. Uradni list RS, 17. 06. 1993, št. 32, 1741–1750.

Zakon o graditvi objektov. Uradni list RS, 18. 12. 2002, št. 110, str. 13084–13132.

Zakon o varstvu okolja. Uradni list RS, 17. 06. 1993, št. 32, 1750–1769.

Zakon o javnih cestah. Uradni list RS, 23. 05. 1997, št. 29, 2553–2567.

Zakon o telekomunikacijah. Uradni list RS, 26. 04. 2001, št. 30, str. 3208–3238.

Zakon o urejanju prostora. Uradni list, RS, 18. 12. 2002, št. 110, str. 13057–13083.

Zakon o vodah. Uradni list RS, 26. 07. 2002, št. 67, str. 7648–7680.

izr. prof. dr. Albin Rakar

UL Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Jamova 2, SI-1000 Ljubljana

E-pošta: arakar@fgg.uni-lj.si

Prispelo v objavo: 30. januar 2004